

PLANPROGRAM - h yringsutg ve
KOMMUNEDELPLAN FOR
KULTURMILJØ I
OSTERØY KOMMUNE. NY OPPSTART
2024 - 2033

03.01.2023

UTKAST

Forord

Jamfør Plan- og bygningslova (PBL) § 11-13 skal det ved varsel om oppstart av planarbeid utarbeidast planprogram for alle planar med vesentlege verknadar for miljø og samfunn.

Planprogrammet legg føringar for det vidare arbeidet med kommunedelplanen og skildrar planprosess og medverknad. Forslag til planprogram skal leggjast ut til offentleg ettersyn og sendast på høyring med minimum seks veker høyringsfrist.

Dette planprogrammet er ein revisjon av planprogrammet som vart sendt på høyring i 2016 etter vedtak i formannskapet 21.11.2015 (saksnr.096/15). Grunna personalskifte i planavdelinga stogga arbeidet med kulturminneplanen og planprogrammet vart aldri ført til godkjenning av Heradsstyret. Planarbeidet har lagt på is fram til 2022. Det vert no utarbeida revidert planprogram og meldt ny oppstart av planarbeid. Planprogrammet du no les byggjer på det gamle, men er oppjustert på overordna føringar og på lokale utfordringar, samt organisering og framdrift.

Arbeidet med kommunedelplan for kulturmiljø vil gå føre seg parallelt med revisjon av kommuneplanen sin arealdel.

UTKAST

Innhold	
Forord	3
1 Innleiing	7
Kvifor kulturmiljøplan?.....	7
Om planen.....	7
Bakgrunn	8
Utfordringar	8
Målsetnad	9
Avgrensingar i planen.....	10
Sentrale tema og problemstillingar i planarbeidet	10
2 Rammer og føresetnadar for planarbeidet	11
Statlege føringar og lovverk	11
Regionale føringar	12
Kommunale planar med relevans for planarbeidet	12
Relevante dokument og kjelder	12
3 Planprosess.....	14
Organisering.....	14
Innspel.....	15
Medverknad	15
Utgreiingsbehov	15
4 Framdrift.....	16

UTKAST

1 Innleiing

Kvifor kulturmiljøplan?

Regjeringa innfører med Meld.St.16 (2019 – 2020) omgrepet «kulturmiljø» som samlenemning. Samlenemninga dekker omgrepa «kulturminne, kulturmiljø og landskap» og skal nyttast når feltet vert omtala som ein heilskap.

Kulturmiljøomgrepet strekar under betydninga av heilskap og samanheng, samstundes som tilknytninga til klima- og miljøpolitikken elles vert tydelegare. «Kulturmiljø» erstattar ikkje bruken av omgrepa «kulturminne», «kulturmiljø» eller «landskap» kva for seg når det vert referert til einskildobjekt, område kor kulturminne inngår som del av ein større heilskap eller samanheng eller landskap. I tillegg til «kulturmiljø» vert også omgrepa «kulturminneforvaltning» og «kulturmiljøpolitikk innført når feltet som heilskap vert omtala.

Planarbeidet skal kartlegge og prioritere lokalt viktige kulturmiljø, inkludert faste og immaterielle kulturminne, som i framtida vil vere grunnlag for opplevingar, kunnskap og verdiskaping. Osterøy kommune har tidlegare ikkje prioritert å utarbeide ein kulturminneplan, eller «*kulturmiljøplan*» som det vil heite i følge den nye stortingsmeldinga om nye mål i kulturpolitikken, Meld.St.16 (2019 – 2020). Dette arbeidet vil difor vere eit viktig og avgjerande verktøy for å løfte kulturminneforvaltninga i kommunen og for å utvikle ein heilskapleg kulturminnepolitikk.

I møte med framtida står kulturmiljø ovanfor ei rekkje utfordringar som til dømes endring i arealbruk, endring av bruk og utfordringar knytt til klima. Arbeidet med kulturmiljøplanen har som mål å utvikle og samordne strategiar for korleis ein ønskjer å møte utfordringane og stø opp under ei berekraftig forvaltning av kulturarven.

Om planen

Kulturmiljø finn ein over alt i dei fysiske omgjevnadane våre. Dei er meir eller mindre synlege spor etter menneske sine liv og verke. Kulturmiljøa er ein del av vår felles arv og minne, om omfattar både materielle kulturminne og immaterielle kulturminne.

Kulturminnelova § 2 omfattar følgjande tre sentrale ledd:

- Kulturminne omfattar alle spor etter menneskeleg verksemd i det fysiske miljøet vårt, inkludert lokalitetar det knytter seg historiske hendingar, tru eller tradisjon til
- Kulturmiljø omfattar område kor kulturminne inngår som del av ein større heilskap eller samanheng
- Reglane om kulturminne og kulturmiljø gjeld så langt dei høver óg for botaniske, zoologiske eller geologiske førekomstar som det knytter seg kulturhistoriske verdier til

Planen skal ha ein handlingsdel med tiltak som skal reviderast årleg og vere kopla mot kommunens økonomiplan (jf. plan- og bygningsloven § 11-2).

Bakgrunn

Utarbeiding av ein kulturminneplan for Osterøy kommune er opphavelig forankra i den kommunale planstrategien for 2012 – 2016, og vart stadfesta i planstrategien for 2021 – 2024.

Gjennom prosjektet Kulturminneplanar i kommunane (KIK) var Osterøy med i eit regionalt nettverk for kulturminneplanarbeid. KIK vart koordinert av Hordaland fylkeskommune og var eit nasjonalt satsingsprosjekt initiert av Riksantikvaren. Prosjektfasen gjekk fram til 2017. Med bakgrunn i det nasjonale prosjektet vart Osterøy kommune løyvd 200.000 kroner i tilskot til arbeidet med kulturminneplanen. Ei føresetnad frå Riksantikvaren var at planen vart utforma som ein kommunedelplan etter Plan- og bygningslova.

Oppstart av planarbeid med høyring og offentleg ettersyn av planprogram for Kommunedelplan for kulturminne i Osterøy kommune, 2016-2026, PlanID 12532015007, vart godkjent (saksnr. 095/15) av Formannskapet 25.11.2015. Utarbeiding av kulturminneplan for Osterøy kommune var forankra i den kommunale planstrategien for 2012 – 2016. I samband med planoppstart vart det etablert administrativ og politisk arbeidsgruppe som utarbeidde eit grunnlag for arbeidet med planprogrammet. Begge arbeidsgruppene hadde oppstartsmøter våren 2016. Planavdelinga utarbeidde eit utkast til planprogram som vart sendt ut på høyring. Det kom inn fleire merknader og innspel til utkastet, både frå regionale mynde og frå privatpersonar og lag. Desse merknadane og innspela vil bli teke med i den restarta planarbeidet.

Hausten 2016 slutta prosjektleiar for kulturminneplanen i Osterøy kommune. Ny medarbeidar vart tilsett i januar 2017, men arbeidet med kulturminneplanen vart satt på vent grunna arbeid med KPD for sjø- og strandsonen (vedteken i 2018). Dette førte til at planprogrammet for kulturminneplanen ikkje vart vedteke, og arbeidet med planen var satt på ytterlegare vent. Det skulle gå fleire år før arbeidet med kulturminneplanen starta opp att.

I samband med revisjon av kommuneplanen sin arealdel som starta opp våren 2022, vart arbeidet med kulturminneplanen teke opp att. Ein viktig årsak var å få kartfest kulturminne på arealplankartet. Planstrategien for Osterøy kommune 2021 – 2024 legg óg til grunn at det skal utarbeidast kommunedelplan for kulturminne i perioden. Sidan det er gått såpass lang tid sidan planoppstart vart vedteke og planprogrammet vart utarbeidd og sendt på høyring, har rådmannen rådd til at planarbeidet bør meldast opp på nytt. Dette vil óg omfatte ein revisjon av planprogrammet frå 2016. Planprogrammet du no les byggjer på det gamle, men er oppjustert på overordna føringar og på lokale utfordringar, samt organisering og framdrift.

Utfordringar

Det er fleire utfordringar knytt til kulturmiljø og forvaltning av kulturmiljø. I planarbeidet ønskjer ein å fokusere på nokre sentrale utfordringar for kulturminna i Osterøy kommune.

Endringar i samfunnet gjer at fleire kulturmiljø har mindre eller anna bruk enn dei hadde tidlegare. I Osterøy er det fleire utfordringar knytt til endringar av jordbrukslandskapet. Nye måtar å bu, jobbe og leva på utgjer både moglegheiter og utfordringar for fleire kulturmiljø.

Ein viktig årsak til tap eller svekking av kulturminneverdiar i norske kommunar er aukande utbyggingspress og manglande bruk av bygningsmiljø som følge av nedbygging i tradisjonell industri og gardsdrift. Ei viktig oppgåve for kulturminneplanen vil difor være tydeleggjere verdiar og peike på område der det er potensiell konflikt mellom utbyggingsinteresser og verneinteresser. Bruk av omsynssonar kan i slike tilfelle være eit aktuelt verkemiddel.

Målsettingar om samordna bustad-, transport- og arealpolitikk, utbyggingspress, samt utfordringar knytt til infrastruktur og geografi kan være med på å auke presset på areal i sentrale områder i kommunen. I mange av desse områda er det ein konsentrasjon av ulike kulturmiljø. Ein sentral problemstilling er difor korleis ein skal ivareta desse kulturminna i den vidare utviklinga av tettstader og bygder i kommunen.

Vestland fylkeskommune har peika på at det er eit høgt tap av kulturminne i mange kommunar. Klimaendringar kan gjere det meir utfordrande å ta vare på kulturmiljøa i framtida. I arbeidet med kulturmiljøplanen vil det difor vere viktig å fokusere på korleis ein best kan sikre god ivaretaking av kulturmiljøa i kommunen med tanke på klimaendringar. Kunnskap frå fortida kan og vere ein nyttig ressurs med tanke på klimatilpassing. Lokale byggeteknikkar og byggeskikk gjev til dømes eit bilete på korleis lokalsamfunna har tilpassa seg klima gjennom historia og det kan vere relevant å sjå slik praksis i samanheng med framtidig klimatilpassing.

Målsetnad

Kulturmiljø vert i auka grad diskutert i lys av deira verdi og bruk i lokal samfunnsutvikling. Kombinasjon av bruk og sikring vert verdsett som grunnlag for verdiskaping, oppleving og kunnskap. I tråd med statlege og regionale retningslinjer ser ein på kulturminne som ein ressurs i lokal samfunnsutvikling. Med bakgrunn i dette perspektivet vil ein i utarbeidinga av kulturmiljøplanen arbeide med følgjande målsetnadar:

1. Etablere grunnlag for føreseieleg og kunnskapsbasert forvalting av kulturminne gjennom å
 - Auka kunnskapen om kulturminne i kommunen ved å gjennomføre kartlegging, verdsetting og prioritering, samt eventuelt nye registreringar
 - Kartfeste og gjere tilgjengeleg digital informasjon om kulturminne
2. Utvikle ein heilskapleg kulturmiljøpolitikk gjennom å
 - Utarbeide ein overordna strategi for kulturminnepolitikken i kommunen
 - Utarbeide strategiar og tiltak for å nyttiggjere kulturarven som ein ressurs og grunnlag for oppleving, kunnskap og verdiskaping

Med fokus på desse målsetnadane søkjer ein å opparbeide ei brei forståing og semje blant befolkninga, politikarar og administrasjonen kring betydinga, utfordringane og moglegheitene innan kulturminnefeltet. Ein ventar at arbeidet med å etablere eit godt forvaltingsgrunnlag for kulturminne vil krevja ein del ressursar og tid.

Arbeidet med planen vil være nært knytt til arbeidet med kommuneplanen sin arealdel som vil gå føre seg parallelt, særleg med tanke på kartfesting av kulturmiljø og bruk av omsynssonar.

Avgrensingar i planen

Kulturminnelova si definisjon av kulturminne er lagt til grunn for arbeidet med kulturminneplanen i Osterøy kommune. Kulturminne er definert som:

«... alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til (Lov om kulturminner § 2)».

Definisjonen omfattar både materielle (faste) og immaterielle kulturminne (praksis, framstillingar, uttrykk, kunnskap og ferdigheiter). Det vil bli lagt mest vekt på materielle kulturminne sidan desse kan kartfestast, er konkrete og let seg lettare registrere. Immaterielle kulturminne i form av munnlege overleveringar som knytter seg til materielle kulturminne vil òg være særskilt viktig å få dokumentert. Dette gjeld såkalla *handlingsbåren kunnskap* om til dømes bruk av reiskap, utøving av arbeidsprosessar og skjøtsel og bruk av kulturlandskap. Immaterielle kulturminne knytt til lokale kulturuttrykk er òg viktige å dokumentere. Dette er i samsvar med UNESCO-konvensjonen om immateriell kulturarv som Noreg ratifiserte i 2007.

Kulturmiljø omfattar òg landbruk og kulturlandskap. Det er døme på eit planfagleg område som kan skildrast og takast inn i arbeidet med kulturminneplanen. Både landbruk og kulturlandskap er særskilt omtalt i kommuneplanen sin samfunnsdel og i planprogrammet for rullering av kommuneplanen sin arealdel (pågåande prosess). I planarbeidet vil me søkje å presentera Osterøy sin unike og sentrale kulturhistoriske utvikling og særpreg.

Sentrale tema og problemstillingar i planarbeidet

I planprosessen er det behov for å ta stilling til og konkretisere det tematiske fokuset i planarbeidet. Som den fyste kulturmiljøplanen i Osterøy kommune vil ikkje planen ha høve til å ta for seg alle tidsepokar og alle tema i like stor grad. Ein viktig del av planarbeidet vil være identifisere sentrale tema og fokusområde, men òg å få kartfest nye kulturmiljø i arealplankartet og oppdatert eksisterande registreringar.

Planarbeidet må avklare følgjande spørsmål:

- Kvifor er det viktig å ha ein plan / strategi for å forvalte kulturminna.
- Korleis kan vi aktivt bruke kulturminne i våre lokalmiljø? Er det slik at lokalt engasjement er det beste grunnlaget for å taka vare på kulturmiljø?
- Korleis skal vi i praksis sikre det einskilte kulturminne langvarig bærekraft, og kven skal ha ansvaret for det?

Følgjande tema vil være sentrale i planen:

- Unike kulturmiljø i Osterøy
- Særskilt viktige tidsperiodar og tematiske fokus i Osterøy si kulturhistoriske utvikling
- Særskilt viktige kulturlandskap
- Ivaretaking av kulturminne i utvikling av tettstader og bygder
- Ivaretaking av kulturminne i møte med klimaendringar
- Kulturminne som grunnlag for oppleving, kunnskap og verdiskaping

2 Rammer og føresetnader for planarbeidet

Statlege føringar og lovverk

Plan- og bygningslova

Plan- og bygningslova er eit sentralt reiskap for å sikre mangfaldet i kulturminne, kulturlandskap og kulturmiljø. Lova har som hensikt å fremja ei berekraftig utvikling. Kommunen kan med heimel i plan- og bygningslova sikre vern av kulturminne på kommuneplannivå (jf §11-8) og på reguleringsplannivå (jf § 12-6).

Kulturminnelova

Kulturminnelova gir heimel til vern av kulturminne og kulturmiljø. Lova har som hensikt å verna kulturminne med bakgrunn i omsynet til kulturarv og identitet, samt som del av ein heilskapleg miljø- og ressursforvaltning.

Kulturlova

Kulturlova gjer offentlege styremakter i sitt arbeid ansvarleg for å fremja og legge til rette for eit breitt spekter av kulturaktivitetar og kulturverksemd. Lova har som føremål å oppretthalde, formidle og verne om kulturarven.

Nasjonale føringar

Meld. St. (2019-2020) «Nye mål i kulturmiljøpolitikken. Engasjement, bærekraft og mangfold» peiker på heilskapleg samfunnsplanlegging med utgangspunkt i FN sine 17 berekraftsmål. FN sine berekraftsmål ser miljømessig, sosial og økonomisk utvikling i samanheng. Det inneber at oppfølginga av måla må ha ein heilskapleg tilnærming. Berekraftsmål nr. 17 strekar under at samarbeid er ein føresetnad for å nå måla. Kulturmiljø skal i større grad takast i bruk som ein ressurs for å oppnå ein berekraftig samfunnsutvikling. Det vil krevje meir samarbeid og betre samordning av verkemiddel.

Stortingsmeldinga introduserer tre nye nasjonale mål i kulturpolitikken:

- Alle skal ha moglegheit til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø
 - Kulturmiljø skal medverke til berekraftig utvikling gjennom heilskapleg samfunnsplanlegging
- Eit mangfald av kulturmiljø skal takast vare på som grunnlag for kunnskap, oppleving og bruk

Dei tre måla bygger opp under og supplerer einannen og skal bli sett i samanheng.

I Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2019–2023 vert kulturmiljø og landskap omtalt i følgjande forventningspunkt:

- Fylkeskommunane og kommunane identifiserer og tar omsyn til viktig naturmangfald, friluftslivsområde, overordna grønstruktur, kulturhistoriske verdiar, kulturmiljø og landskap i planlegginga. Samla verknadar vert teke omsyn til

- Fylkeskommunane og kommunane vurderer arealbruken i strandsona langs sjøen og i og langs vassdrag i eit heilskapleg og langsiktig perspektiv, og tar særlege omsyn til naturmangfald, kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre ålmenne interesser
- Kommunane legg vekt på arkitektur og kvalitet i dei bygde omgjevnadane, og planlegg med utgangspunkt i stadane sine særpreg, kulturhistoriske element og viktige landskapstrekk. Eldre bygningsverk og bystrukturar vert vurdert som ressursar i ein sirkulær økonomi
- Fylkeskommunane og kommunane utviklar dei norske verdsarvområda som fyrtårn for den beste praksisen innafor natur- og kulturminneforvaltninga gjennom arealplanlegginga

Regionale føringar

Fylkes(del)planar legg føringar for kommunen si planlegging og forvaltning. Dei mest sentrale fylkes(del)planane for kulturminneplanen er:

- Regional kulturplan: Premiss – kultur 2015-2025
- Regional klimaplan 2014-2030
- Regional plan for folkehelse 2014-2025 Fleire gode leveår for alle
- Regional næringsplan for Hordaland 2013-2017

Kommunale planar med relevans for planarbeidet

Osterøy kommune har gode kommunale planar på dei ulike verksemdsfelta. Kommunale planar med relevans for arbeidet med kulturminneplanen er:

- Kommuneplanen sin samfunnsdel 2021 - 2032
- Kommuneplanen sin arealdel 2011 – 2023 – og påfølgjande rullerte planar
- Kommunedelplan for sjø- og strandsona 2018 - 2027

Relevante dokument og kjelder

Det er utarbeida fleire gode og relevant rettleiarar og rapportar for kulturminne og for kulturminneplanarbeid på regionalt og statleg nivå:

- Kulturminner i Kommunen. Håndbok i lokal registrering. Riksantikvaren. Revidert utgåve 2012
- Temaretttleiar: Kulturminne, kulturmiljø og landskap
- Immateriell kulturarv i Norge – En utredning om UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven (2010)
- Klimaendringar og kulturarv i Norden (2010)
- Askeladden (<https://askeladden.ra.no>)
- Kulturminnesøk (<http://www.kulturminnesok.no>)
- Kyrkjesøk (<http://www.kirkesok.no>)
- Miljøstatus (miljostatus.no)

- Bygdebøker
- Vestlandets historie, i fleire bind, Knut Helle (red), Vigmostad, Bjørke
- Det norske næringsliv, Hordaland fylkesleksikon (1952), Johs. Sætherskar
- Andre rettleiarar frå Riksantikvaren og HFK
- Lokale og regionale/nasjonale arkiv

UTKAST

3 Planprosess

Organisering

Planarbeidet vil bli gjennomført av ei administrativ arbeidsgruppe samansett av medarbeidarar frå Planavdelinga og frå Kulturavdelinga i Osterøy kommune. Planavdelinga er prosjektleiar for planarbeidet og vil ha hovudansvar for utarbeidinga av planen. Arbeidet vil skje i nær dialog med kulturavdelinga i Vestland fylkeskommune. Overordna strategi og rammer for ein heilskapleg kulturminnepolitikk for Osterøy kommune skal fastsettast av Formannskapet og endeleg vedtakast av Heradsstyret.

Det vart etablert ei politisk arbeidsgruppe ved oppstart av 2016- planprogrammet og gruppa leverte innspel til planprogrammet. Denne gruppa har ikkje vore aktiv sidan 2016, og fleire av representantane er ikkje lenger folkevalde. For å sikre god politisk forankring, ikkje minst i arbeidet med strategi for kulturminne i kommunen, bør denne gruppa revitaliserast. Sidan arbeidet med kulturmiljøplanen er nært knytt til arbeidet med revisjon av kommuneplanens arealdel, foreslår administrasjonen at den politiske arbeidsgruppa som vart etablert i samband med rulleringa av kommuneplanen sin arealdel også kan utgjere arbeidsgruppe for kulturminneplanen. Dette vil sikre god politisk samanknytning av dei to planane. Denne arbeidsgruppa (PTU+) er samansett av Plan- og kommunalteknisk utval supplert med representantar frå partia som ikkje er representerte i utvalet.

Det vil bli etablert ei referansegruppe med representantar frå Osterøy museum og Havråtunet, men med mogleheit for å trekke inn fleire. I tillegg ønskjer me å dra nytte av grendaråda, lokale lag og organisasjonar, og einskildpersonar som kan medverke til utvida kvalitetssikring av arbeid og innhald.

Tabell 1. Organisering av planarbeidet

Kva	Kven
Styringsgruppe	Formannskapet
Prosjektansvareleg	Rådmann
Prosjektleiar	Planavdelinga v/leiar av Plan
Administrativ arbeidsgruppe	Leiar Plan, rådgjevar plan (kartansvarleg), Leiar Kultur og mangfald Ungdoms- og kulturkonsulent.
Politisk arbeidsgruppe	Utvida plan- og kommunalteknisk utval (PTU+)
Referansegruppe	Museumssenteret i Hordaland representert ved: - Osterøy museum -Havråtunet
Døme på ressursar me ønskjer å dra nytte av:	-Vestland fylkeskommune, kulturavdelinga -Grendaråda -Osterøy Sogelag -Vener av Mjøsvågen/Vener av Kossdalen -Haus kulturminnelag, Strandstaden Haus -Osterøy turlag -Einskildpersonar med kulturminnekunnskap

Innspel

I høringsperioden til planprogrammet ønskjer ein innspel frå privatpersonar, lag, organisasjonar og andre på kulturmiljø som dei ønskjer skal takast inn i planen. Innspela kan omfatte kulturminne, kulturmiljø og landskap.

Me ønskjer at innspela skal omfatta følgjande:

- Kvar: Kvar ligg minnet, miljøet eller landskapet?
- Omfang: Kor stort er det, gjerne i daa?
- Alder: Veit du noko om kor gammalt det er?
- Bruk: Veit du noko om bruken?
- Kart og bilde: Det er fint om du kan kartfeste innspelet, og har du bilete er det fint

Medverknad

Det er ein målsetnad at planarbeidet skal bygge opp under ein open og inkluderande prosess der ein legg til rette for reell påverknad gjennom planprosessen. Mykje kulturminnekompetanse og kunnskap ligg hos institusjonar, organisasjonar og eldsjeler utanfor kommuneadministrasjonen.

Gjennom planprosessen vil det difor vere særleg viktig å inkludere desse ressursane som samarbeidspartnarar. Museum og sogelag er døme på viktige samarbeidspartnarar.

Ein vil søkje å arrangere møteplassar/arrangement i samarbeid med lokale kulturminneinstitusjonar og ulike lag og organisasjonar.

I planprosessar har kommunen eit særskilt ansvar for å inkludera barn og unge i planarbeidet. I arbeidet med kulturminneplanen søkjer ein å sette fokus på barn og unge si tilknytning til og kunnskap om immaterielle og materielle kulturminne.

Utgreiingsbehov

Planen føreset etableringa av eit godt forvaltningsgrunnlag for kulturminne i kommunen. Det er behov for å gjennomgå eksisterande materiale og kunnskap, og kartlegge behovet for nye registreringar og oppdatering av eksisterande register. I dette arbeidet må ein ta stilling til kva slag kulturmiljø som er særskilt viktige i Osterøy og kva tema ein ønskjer særleg fokus på. Behovet for og organiseringa av nye registreringar vil ein greie ut tidleg i planprosessen slik at ein kan starte dette arbeidet raskt. Eksisterande informasjon og eventuelle nye registreringar og oppdatering av eksisterande register vil utgjere grunnlaget for verdsetting og prioritering av kulturminne i kommunen. Ein vil følgje Riksantikvaren sin etablerte metodikk for registrering og verdsetting av kulturminne.

Vidare er det behov for å utgreie moglegheiter og utfordringar i høve bruken av kulturmiljø og kulturminne som samfunnsnyttige ressursar og som grunnlag for oppleving, kunnskap og verdiskaping. Det er avgjerande å sjå dette i samanheng med venta samfunns- og klimaendringar.

4 Framdrift

Utarbeidinga av Kommunedelplan for kulturmiljø i Osterøy kommune vil følgje krav til planprosess etter plan- og bygningslova. Framdriftsplanen synar venta framdrift for planarbeidet, men me tek høgde for at framdriftsplanen kan endre seg gjennom planprosessen. Ved eventuelle endringar i framdrift vil framdriftsplanen bli revidert. Vona er få planutkastet opp til 1.gongs høyring i 2.kvartal 2024

Arbeidet med kommunedelplan for kulturmiljø vil gå føre seg parallelt med revisjon av kommuneplanen sin arealdel. Det er i den samanheng viktig at kommuneplankartet blir revidert og oppdatert med nye kulturmiljøregistreringar og nye omsynssoner. Dette vil såleis være ei prioritert oppgåve å få innspel til planen og hente inn ny informasjon om kulturmiljø tidsnok til å få desse inn i det reviderte kommuneplankartet. Dette må skje i løpet av 2. kvartal 2023. Arealplanen skal etter framdriftsplanen opp til 1. gongs politisk handsaming i august-september 2023. Offentleg høyring og ettersyn av kommuneplanen sin arealdel er venta skje frå medio september til ut november.

Framdriftsplanen tek utgangspunkt i at planprogram og planoppstart vert vedteke i Heradsstyret 22. februar 2023 og at planprogrammet vert sendt på høyring og offentlig ettersyn fram til 17.april. Påskeferie er veke 14. Vedtak av revidert planprogram vil skje i Heradsstyret 10. mai 2023.

Når planprogrammet er vedteke tek sjølve planarbeidet fatt (fase 2) med medverknadsarbeid, kunnskapsinnhenting, registreringar og kartfesting. Utarbeiding av planutkast, inkludert verdsetting av kulturmiljø, vil skje i andre halvdel av 2023. Utarbeiding av handlingsdel og prioritering av kulturmiljø, samt strategi for kulturmiljøpolitikken i kommunen vil bli gjort i første halvdel av 2024. Går alt som det skal er planen klar for 1. gongs politisk handsaming med påfølgjande offentlig ettersyn og høyring i minimum seks veker.

KDP KULTURMILJØPLAN – FRAMDRIFT – Revidert 21.12.22		2022	2023				2024			
		4 KVARTAL	1 KVARTAL	2 KVARTAL	3 KVARTAL	4 KVARTAL	1 KVARTAL	2 KVARTAL	3 KVARTAL	4 KVARTAL
Fase 1: Oppstart	Oppstart, revidere planprogram (avklare fokus/hovudtema i planen, behov for nye registreringar/oppdatering av eksisterande register		PTU 25.1							
	Melde planoppstart. Høyring og offentlig ettersyn av planprogram. Høyring 23.2. til og med 17.april		HS 22.2	17.4.						
	Vedtak av revidert planprogram			10.5.						
Fase 2: Møteverksemd, medverknad og kartlegging	Kartlegge eksisterande data og hente inn informasjon									
	Ev. nye registreringar og/eller oppdatering av eks. register									
	Medverknad frå innbyggjarar og fagmiljø									
	Innhente kulturhistorisk grunnlag									
	Digitalisering av ny informasjon/oppdatering av eks. info. Nye registreringar inn i KPA-arealplankartet.									
Fase 3: Utarbeiding av planutkast	Verdsetting av kulturmiljø									
	Arbeid med planutkast									
	Utarbeide handlingsdel og prioritering av kulturmiljø									
	Utarbeide strategi for kulturminnepolitikken i Osterøy									
Fase 4: 1.gongs handsaming av planforslag										

UTKAST

ORD OG OMGREP

Ei oversikt over nokre ord og omgrep som er nytta i kulturminneforvaltinga. Oversikta er henta frå Riksantikvaren og ein fullstendig oversikt over relevante ord og omgrep kan sjåast på

<http://www.riksantikvaren.no/Veiledning/Ordforklaringar-nynorsk>

Arkeologisk kulturminne: Fysiske spor og leivningar etter tidlegare tiders liv og arbeid, der utgraving og dokumentasjon utgjer hovudkjeldene til kunnskapen vår om og oppleving av fortidas samfunn

Automatisk freda kulturminne: Eit kulturminne som er freda direkte etter lov, utan særskilt vedtak.

Fast kulturminne: Nemninga blir brukt om kulturminne som er jord- eller stadfaste. Funn av gjenstandar inngår som delar av eit fast kulturminne så lenge dei ligg i jorda eller under vatn.

Forskriftsfreda kulturminne eller kulturmiljø: Nemninga blir brukt om vedtaksfreda bygningar eller anlegg, i statleg eige på fredingstidspunktet, og som er freda ved forskrift. Freding av kulturmiljø skjer alltid ved forskrift.

Freda kulturminne/kulturmiljø: Eit kulturminne/kulturmiljø som myndigheitene gir så stor verdi at det må takast vare på for ettertida.

Ei freding er den strengaste forma for vern. Freding vil seie at inngrep / endringar må godkjennast av myndigheitene. Lovene som blir brukte ved freding i dag, er kulturminnelova og svalbardmiljølova.

Immateriell kulturarv: Immateriell kulturarv betyr praksis, framstillingar, uttrykk, kunnskap og ferdigheiter. For kulturminneforvaltinga er den immaterielle kulturarven knytta til det vi ikkje kan ta på ved eit kulturminne. Dette gjeld til dømes tru, tradisjonar, sagn og hendingar.

Kulturarv: Samlenamn for materiell og immateriell kultur.

Kulturlandskap: Alt landskap som er påverka av menneske. Ordet blir brukt når det blir fokusert på den menneskelege påverknaden av landskapet, og særleg ofte om jordbrukslandskap.

Kulturmiljø: Eit område der kulturminne inngår som del av ein større heilskap eller samanheng. Naturelement med kulturhistorisk verdi kan vere ein del av eit kulturmiljø.

Kulturminne: Kulturminne er alle spor etter menneska sine liv og virke i det fysiske miljøet.

Omgrepet omfattar også stader det knyter seg historiske hendingar, tru eller tradisjon til.

Naturelement som har kulturhistorisk verdi er òg kulturminne, eller kan inngå som del av eit kulturminne. Vi skil mellom lause og faste kulturminne.

Kulturminneverdi: Verdi som blir tillagt eit kulturminne. Forvaltninga, organisasjonar, eigarar, brukarar eller andre kan vurdere kulturminnets verdi på ulike måtar. Verdivurderinga kan endrast over tid. Kulturminneforvaltninga deler gjerne verdiane inn i tre grupper: kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar.

Laust kulturminne: Nemninga blir brukt om kulturminne som er flyttbare.

Listeført kulturminne: Eit kulturminne som etter ei kulturminnefagleg vurdering er identifisert som verneverdig og oppført på ei liste over objekt som skal forvaltast på ein nærmare definert måte. Både kulturminne som er formelt verna (ved lov eller forskrift) og kulturminne utan formelt vern kan vere listeførte.

Lokal verdi: Verdi som blir tillagt kulturminne eller kulturmiljø knytt til lokal verksemd og historie. Eit kulturminne av lokal verdi kan også få regional og/eller nasjonal verdi.

Regional verdi: Verdi som blir tillagt kulturminne eller kulturmiljø knytt til regional verksemd og historie. Eit kulturminne av regional verdi kan også få nasjonal og/eller lokal verdi.

Nasjonal verdi: Verdi som blir tillagt kulturminne eller kulturmiljø knytt til viktige fasar og forhold i landets historie. Eit kulturminne av nasjonal verdi kan også få regional og/eller lokal verdi.

SEFRAK-bygning: Nemninga blir brukt om bygningar som blei registrerte i regi av SEFRAK (Sekretariatet for registrering av faste kulturminne) i åra 1975-1995. Registreringane omfattar i prinsippet alle bygningar som er bygde før 1900, men i enkelte område vart grensa sett noko lenger fram i tid, for eksempel i Finnmark (alle bygningar før 1945.) Det einaste kriteriet for registrering var alder på bygningen.

Vedtaksfreda kulturminne: Eit vedtaksfreda kulturminne blir freda gjennom vedtak etter kulturminnelova eller svalbardmiljølova. Vedtaksfredingar etter kulturminnelova kan omfatte alle typar kulturminne yngre enn 1537, ståande byggverk yngre enn 1649, kulturmiljø og farty. Vedtaksfredingar etter svalbardmiljølova kan omfatte kulturminne yngre enn 1945.

Verdsarv: Kulturarv og/eller naturarv som er innskriven på UNESCO si verdsarvliste. Verdsarvstadene utgjer ein felles arv som er umissande for menneske, på tvers av landegrensene.

Verna kulturminne: Eit kulturminne som er verna ved lov eller andre verkemiddel. Dei viktigaste lovene er kulturminnelova, plan- og bygningslova, kyrkje-lova, svalbardmiljølova og naturmangfaldlova. Andre verkemiddel for vern er statlege verneplanar, kyrkjerundskrivet, avtaler, listeføring, tilskotsordningar med meir.

Verneverdig kulturminne: Eit verneverdig eller bevaringsverdig kulturminne er eit kulturminne som har gjennomgått ei kulturminnefagleg vurdering og er identifisert som verneverdig. Nemningane verneverdig og bevaringsverdig tyder det same og blir brukte om kvarandre.

UTKAST